

Onder curatele

28 juli 2014, door Ad van Dun,
gepubliceerd op [Stiltij-weblog](#).

Het idee dat je eerst alle karma moet oplossen alvorens te kunnen toekomen aan dharmabeleving is een misvatting, al lijkt dit een voor de hand liggende aanpak, zeker als je je wat traditioneler oriënteert (beginnen met discipline, dan meditatie en tenslotte wijsheid). De realiteit is dat beide aspecten, karma (conditionering) en dharma (potentieel) tegelijkertijd actief zijn. Zij maken beide deel uit van ons bestaan en in wezen verschillen ze niet van elkaar: het zijn twee ingangen naar of namen voor de ene werkelijkheid waarmee we te maken hebben.

Maar ook praktischer gezien, hoe denk je als beoefenaar ooit aan verwerkelijking toe te komen zolang je steeds maar illusoire werking van karma blijft bestrijden?

De illusies van al onze causale impulsen en neigingen zijn eindeloos: zolang je je ermee bezighoudt blijven ze zich vermenigvuldigen, zolang je er de oorzaken van blijft naspeuren zullen er steeds weer nieuwe, illusoire oorzaken verschijnen.

Want een illusie is, net als suggestie, in wezen een niet uit zichzelf bestaand iets, het heeft geen betrouwbaar werkelijkheidsgehalte: karma ontstaat niet uit zichzelf maar wordt door eigen blindheid tijdelijk gecreëerd en in stand gehouden. Elk waanidee kan een reële aanname worden en dagelijks opnieuw gezag krijgen.

Je zou kunnen zeggen: met alle wereldse maatregelen en inbreng proberen we de woeste, onvoorspelbare werkelijkheid van leven en dood onder curatele te stellen, te temmen. Via ik-cultivering en wereld-cultivering, de persoonlijke en de maatschappelijke varianten van karma-bestrijding, hebben we onze eigenlijke compleetheid ingetoomd, aan voorwaarden gekoppeld, onder toezicht gesteld.

Als stervelingen bepalen wij nu wel wat de krachten van leven en dood horen te zijn en welke plaats zij verdienen in ons bestaan. Ik geef de invulling aan het leven die mij past, ik maak zélf wel mijn keuzes en zorg zélf voor de realisatie van mijn wensen.

Dit zelfbeeld is nauw verweven met ons wereldbeeld: net als naar mijn eigen leven verhoud ik me naar de wereld toe als een curator, een gezaghebbend persoon die lijkt te weten vanuit welke opdracht en op basis van welk gezag hij of zij hier opereert.

Op die manier reduceer ik het leven tot een causaal proces, maak ik het maakbaar en verklaarbaar, voorzie ik het van oorzaak en doel - niet al te moeilijk. Behalve als je pech hebt, ziek wordt, ontslagen, verward, verveeld, eenzaam. Of ook als je eerlijk wilt zijn, consequent, betrouwbaar, moedig, tolerant, wijs en liefdevol.

Zodra mensen zich bewust worden van de waarheid van lijden en het gaan onderzoeken, valt het hele proces-idee in duigen omdat de ervaring hen leert dat volwaardig menselijk bestaan meer behelst dan het platte spel van biologisch en psychologisch welbevinden. Snel zal het inzicht dagen dat je geen flauw idee hebt welke krachten er eigenlijk spelen: de permanente rol van beeldvorming en waan doorzie je niet volledig (de karma-kant) en je hebt ook geen notie van een geruststellende bedoeling, noch van een alomvattend vervullingsvermogen (de dharma-kant) waarover je als mens beschikt.

Wanneer het écht om onszelf gaat, om onze identiteit en zingeving, bewegen we ons als fragiele, schichtige wezens op het vrijwel onbekende terrein van onze eigen innerlijkheid. De angst en ongewisheid, de blindheid die daar blijkt te heersen, maakt ons tot de incomplete, egocentrische wereldburgers die we zijn.

In mijn concrete, dagelijkse bestaan lijken mijn adem en gewaarzijn, de meest basale en natuurlijke functies, welhaast te zijn gekaapt door het denken. Het ingesloten ik-concept is zo ontembaar dominant, lijkt zo vertrouwd aanwezig en wordt zo breed gepropageerd, dat het dag-in-dag-uit mijn identiteit gijzelt. Voortdurend doet het me met mezelf bezig zijn, terwijl onderhuids allerlei verborgen onrust, hebzucht, irritatie of verveling mij beweegt. En zelfs als de omstandigheden wél geruststellend en bevestigend voelen, kom ik niet toe aan een blijvende openheid, een constantheid van vervulling: het oordelen blijft maar doorgaan, steeds wil ik beter, of anders, of meer, of liever...

Hoe kun je op basis van zulk onvermogen om het ego te doorzien en te beheersen, hoe kun je op basis van zulke diepe onvrijwilligheid nog spreken van een bewuste curator die goed weet hoe het leven ingericht moet worden en die het optimaal tot zijn recht laat komen? Ik weet in alle oprechtheid zelfs niet eens wat volledig of authentiek leven is, wat vrijheid of liefde werkelijk zijn. Ik ben mezelf schrikbarend vreemd. Onmachtig om lichaam, adem en geest harmonisch te coördineren waag ik het niet te denken aan 'de natuurlijke, complete belichaming van leven en dood'. Twijfel, onrust, behoefte van allerlei aard spelen me parten, hoe zou ik dan verantwoord kunnen zorgen voor kwaliteit van leven?

Het begint me inderdaad te dagen: in deze gegijzelde staat kan en wil ik helemaal geen curator van het leven zijn. De nuchtere, actuele waarheid is dat mijn ego het leven miskent en misbruikt, en ik ben gewoon te onverschillig, te laf of te ijdel om dit te erkennen: 'Nee hoor, ik heb het leven onder controle, ik kan het redelijk hanteren.' Ik wil leren zeggen: 'Eerlijk gezegd overweldigt mij het leven en daarom val ik terug op begrenzing, op invulling en beeldvorming, op overlevingsmechanismen en ruwe instincten, zo bruikbaar mogelijk verpakt in maatschappelijk aanvaarde omgangscodes.'

Wie geïnspireerd wordt door woorden als wijsheid en liefde, wie graag de weg van spiritualiteit bewandelt om als mens te groeien, die zal eerst voldoende wakker moeten worden om bovenstaande conclusies nuchter en opgelucht te kunnen onderschrijven. Daaruit zou blijken dat jij je niet langer laat leiden door kleine motieven en anekdotische interesses maar dat het jou ernst is met zoeken naar waarheid, naar de zin van alle bestaan, naar een kloppende, niet-opportunistische levenshouding.

Mensen zijn in wezen interesse-velden. We worden wat ons boeit, wat onze aandacht trekt; we investeren in wat we geloven. Maar zolang onze interesse gekaapt is door een kleine-ik die verblind wordt door grootheidswaan, gaat veel potentieel verloren in bijzaken: we komen niet toe aan kernbezieling, aan hartsinteresse - laat staan aan waarheidsliefde. Pas als je beseft dat er iets wezenlijks ontbreekt en je verlangt naar een vrij en open leven vanuit je volle potentieel, pas als je voelt dat alle uiterlijk gedoe jou op geen enkele manier innerlijke vervulling zal brengen, kun je doorzakken naar je bestaansbodem en voelen hoe de verfijnde, rustiger en ruimer grondtoon die daar zingt heel anders klinkt dan het schijnbaar vertrouwd geratel van functionaliteit.

In onze geest klinkt het vervullingslied, een leven lang al - zoals in onze adem de expressiebries waait en in ons lichaam de verzorgingswet heerst. Wakker worden (bewustwording) is je openen voor het totale bestaan, niet blijven rondlopen met de oogkleppen van voorkeur en tegenzin, met de pet van onverschilligheid, de stoffige pruik van verdriet of de meest recente bling-bling-bril van camouflage.

Erken oprecht en bescheiden in welke staat je je bevindt en hoe die staat contrasteert met je potentieel. Dit zal je - eindelijk - van standpunt doen veranderen: 'Nee, op deze manier is mijn bestaan niét af, ik klop bij lange na niet, er is hier werk aan de winkel.'

Met dit inzicht verandert ook jouw oude, kortzichtige curatele-idee.

Geen vals gezag van eigenbelang meer, geen ruimte meer voor snelle oplossingen en kortetermijn compensaties: je kent je ego nu voldoende om er niet langer het zegel van authenticiteit en identiteit aan te verlenen. Identiteit blijkt veel te waardevol om te verkwanselen: niets minder dan mijn ware aard, mijn gemoedsrust staat hier op het spel. Definitieve kwaliteit van bestaan zal ik enkel vinden als ik stop met invullen en begrenzen. Ik moet me gaan openen voor de waarheid dat het leven groter is dan ikzelf.

Nu, met deze verschuiving, geef je het universum de gelegenheid jou te doen voelen wat er écht allemaal mogelijk is en hoe alle aspecten van het leven onlosmakelijk samenhangen, hoe alles getuigt van een subtiele maar uiterst actieve wetmatigheid, een grondkracht die we in het onderricht "eenheid" noemen.

Consequent verschuift de verstandige onderzoeker naar de centrale as, naar de waarheidspool in zichzelf: 'Laat dit grote, betrouwbare leven mij maar onder curatele stellen, laat waarheid mij verlichten, laat liefde mij verbinden, laat kracht mij doorstromen.'

In zo'n juiste, open, lerende houding en intentie zal er geen aanleiding ontstaan tot veroordelen of verwerven. Elk moment stevig en ontspannen leunen in de volheid van het leven: je wilt toch niets liever, bodhisattva?

Word dus universum, en help jouw kleine druktemaker, ijdeltuit, zielepoet en kletsmaaior op een lichte maar stevige manier, zodat die blijvend rust zal vinden.

